

We zeggen het maar even voor de zekerheid: printen is alleen toegestaan voor persoonlijk gebruik. Het is niet supersympathiek om dit artikel te verspreiden. Sterker nog: het is verboden. Gelukkig is het heel eenvoudig om anderen een Blendle-linkje te sturen. Delen kan dus altijd!

Economie De Onderneming

Profiel

Crisisbestendig coöperatief

De architecten en adviseurs van De Loods doen alles net even anders. Begonnen in de idealistische jaren zeventig, blijkt hun samenwerkingsmodel nu hun tijd ver vooruit te zijn. 'Zo moeilijk is het niet, met elkaar overleggen.'

DOOR KOEN HAEGENS

Deze pagina bevat tenminste één fout. Die foto bovenin, waar gewoonlijk de trotse eigenaar van de onderneming op staat. Die klopt niet. Paul Bouw zegt het bijna verontschuldigend, aan het einde van het gesprek. Maar hij heeft gelijk. Het Brabantse architecten- en adviseurs-bureau heeft geen baas. De onderneming is in handen van alle 21 medewerkers samen. Hadden die niet óók op de foto gemoeten?

Het idee ontstond begin jaren zeventig aan de Technische Universiteit Eindhoven, vertellen oprichters Daan Peters en Wout Hertogs, die ook hebben plaatsgenomen aan de grote vergadertafel. Als idealistische studenten wilden ze zich dienstbaar maken aan de samenleving. Zo was er een bouwkundig adviesbureau, waar buurtbewoners konden aankloppen voor gratis raad en daad. Voor Peters kwam daar een andere, persoonlijke drijfveer bij. 'Mijn broer nam rond die tijd het aannemersbedrijf van mijn vader over. Daarvoor moest hij natuurlijk een bedrag betalen. Dat werd over de rest van de familie verdeeld. Ik vond dat gek. Waarom kregen wij geld, maar de werknemers die hun hele leven al op de steigers stonden niets?'

De Loods begon als onderdeel van de Helmondse woningcorporatie Volksbelang. Die wilde een eigen architectenbureau. Peters, Hertogs en een derde vriend gingen daar werken. Toen deze constructie van hogerhand verboden werd, besloten ze voor zichzelf te beginnen. Langs het treinspoor bij Griendtsveen, een klein dorp aan de Limburgse kant van de Peel, vonden ze een oude turffabriek. Precies 35 jaar geleden werd dat hun kantoor én woning. 'Natuurlijk keken ze in het katholieke Limburg wel even op van die vreemde vogels', lacht Peters. 'Maar we namen meteen het initiatief om een tiental oude stallen om te bouwen tot

betaalbare woningen. Dat deden we samen met de toekomstige bewoners. Er was een timmerman bij en een loodgieter. We konden het dorp dus direct iets bieden.'

Later verhuisde De Loods westwaarts naar het huidige pand in Aarle-Rixtel, bij Helmond. Op het eerste gezicht is er weinig alternatiefs aan het tot kantoor verbouwde, voormalige meisjespensionaat. Het werk bij De Loods werd en wordt gedaan vanuit een 'normale' BV. De dagelijkse leiding daarvan is, heel gewoon, in handen van een managementteam. Maar dan: de zeggenschap over het vermogen van het bedrijf zit in een vereniging. Alle werknemers zijn daarvan automatisch lid. Iedereen heeft één stem en beslist dus mee over het reilen en zeilen van de onderneming.

'Arbeiderszelfbestuur' kortom, zij het voor architecten en andere hoger opgeleiden. 'In die tijd waren wij echt geen uitzondering, ook niet in de bouwsector. Maar in de loop der jaren zijn bijna al die coöperatieve bedrijfjes ter ziele gegaan', constateren Peters en Hertogs tot hun spijt.

Behalve De Loods. Niet dat het er nooit om heeft gespannen, benadrukken de drie mannen eensgezind. Vooral het kapitaal bleek een heikel punt. Formeel is dat in handen van alle medewerkers. Maar hoe doe je dat wanneer iemand vertrekt? Of met pensioen gaat, zoals de mede-oprichters inmiddels hebben gedaan? Hun deel van het vermogen uit het bedrijf halen en uitbetalen, zou neerkomen op het faillissement van De Loods.

Oplossing

Uiteindelijk is er een oplossing bedacht. 'We hebben het nu zo geregeld dat als we een goed jaar hebben, elke medewerker een extra eindejaarsuitkering krijgt', vertelt Bouw, die elf jaar voor De Loods werkt. 'Verder gaat 5 procent van de winst naar goede doelen en de rest gebruiken we om te innoveren of ons eigen vermogen aan te vullen.'

En in slechte tijden? Daar heeft De Loods de voorbije crisisjaren ruimschoots ervaring mee opgedaan. 'Ook wij hebben afscheid moeten nemen van een aantal mensen', zegt Bouw. 'Ik kan je zeggen: dan is medezeggenschap, waarbij je bij meerderheid beslissingen neemt, niet makkelijk. Toch zie je in zulke omstandigheden ook de kracht van ons model. Gewoonlijk vergaderen we één of twee keer per jaar. Nu kwamen we frequenter bij elkaar. Iedereen hier snapte daardoor wat er op het spel stond. We zijn met zijn allen 20 procent minder gaan werken en verdienen. Het was moeilijk, maar dat is wel de reden dat wij nu nog bestaan.'

Inmiddels zijn de orderportefeuilles in de bouw tot de rand toe gevuld. Ook voor De Loods ziet de toekomst er zonnig uit. Dat heeft niet in de laatste plaats te maken met de richting waarin de maatschappij zich heeft ontwikkeld. Neem het populaire 'collectief particulier opdrachtgeverschap'. Met andere woorden:

burgers die zelf de bouw van hun huis ter hand nemen. Bijvoorbeeld omdat ze het honderd procent duurzaam willen aanpakken.

Hertogs weet nog hoe dat ooit begon. 'Het is ontstaan in de kerkdorpen hier in de buurt. Een paar woningen van 140 duizend euro neerzetten, vonden projectontwikkelaars gewoon niet interessant zolang ze bulkten van de opdrachten. Om te voorkomen dat de kleine dorpskernen leegliepen, gingen mensen het daarom zelf maar doen. Wij waren daar van het begin af aan bij betrokken.'

Dat geldt ook voor een aantal andere trends. Denk aan renovatieplannen, waar een beetje moderne woningcorporatie de huurders tegenwoordig van begin af aan bij meeneemt. Of de bouw van een nieuwe school of gemeenschapshuis: dat vereist dat je alle, uiteenlopende, wensen van de toekomstige gebruikers tot de puntjes in kaart brengt. En serieus neemt. De Loods heeft nooit anders gedaan.

Zo blijken de oude idealen anno 2016 plotseling überhip geworden. 'Tegenwoordig hebben bestuurders het dan over burgerparticipatie. Of nog erger: co-creatie', merkt Bouw enigszins cynisch op. 'Vaak gaat dat niet verder dan marketing. Bij ons zit het in het dna om zo te werk te gaan.' Hij grinnikt: 'We zijn in onze organisatie gewend om met elkaar te overleggen en samen naar de beste oplossing te zoeken. Zo moeilijk is het niet om dat dan ook met bewoners te doen.'

Bedrijf

De Loods

Waar

Aarle-Rixtel

Sinds

1981

Aantal werknemers

21

Jaaromzet

circa 1,5 miljoen euro